

Az **LMBTQI** témák
megjelenése
a hazai köznevelési
tankönyvekben

Tartalom:

- 1** Bevezető
- 2** Módszertan
- 3** A kutatás korlátai
- 4** Eredmények
- 5** Összefoglalás és konklúzió

1 Bevezető

Jelen tanulmány a Háttér Társaság kutatásának eredményeit mutatja be, amelyet 2018. áprilisa és júniusa között végeztünk el. A kutatás célja annak felmérése volt, hogy a köznevelési tankönyvekben milyen gyakran és milyen módon jelenik meg LGBTQI tartalom.

A kutatás előzményének tekinthető Takács István Károly 2012-es kutatása, amely a homofóbia megjelenését vizsgálta az általános és középiskolai tankönyvek körében. Az akkori eredmények szerint a 2011/12-es tanévre szóló közoktatási tankönyvjegyzék könyvei közül 32 tankönyvben jelent meg az LGBTQI téma, azonban ezek közül több megjelenés is diszkriminatív volt.¹

A mostani kutatás a 6 évvel korábbihoz hasonlóan vizsgálja a téma felbukkanásának konnotációját², de emellett további szempontokat is feltérképez. Felméri, hogy milyen tantárgyakon belül és milyen témák kapcsán jelenik meg az LGBTQI tartalom, és vizsgálja azt is, hogy ezek a megjelenések mennyire jelentősek, milyen információt közvetítenek.

1 Takács, I. K. (2012). A hazai általános és középiskolai tankönyvek vizsgálata a homofóbia szempontjából [Abstract]. XII. Országos Nevelési Konferencia - A Munka és Nevelés Világa a Tudományban - Program és összefoglalók, 215-215.

2 Konnotáció alatt itt azt a pozitív, negatív vagy semleges attitűdöt értjük, ami az adott LGBTQI témához társítható a tankönyvi megjelenés szövege, ábrázolásmódja, kontextusa alapján.

2 Módszertan

A kutatást a kerettantervek (általános iskola 1-4. osztály, 5-8. osztály, gimnázium 5-12. osztály, 7-12. osztály, 9-12. osztály és szakiskola 9-12. osztály), valamint a Nemzeti Alaptanterv átolvasásával kezdtük. Ezek alapján gyűjtöttük össze azokat a témákat, amelyek kapcsán elképzelhetőnek tűnt, hogy megjelenik a tankönyvekben az LMBTQI téma. 26 ilyen témát azonosítottunk de hogy más típusú, lehetséges megjelenéseket se zárunk ki a kutatásból, ezeken felül létrehoztuk az „egyéb” kategóriát.

1. Hellász;
2. Római Birodalom;
3. náciizmus, holokauszt;
4. popkultúra;
5. modern társadalom, társadalmi jelenségek;
6. vallások tanításai;
7. család;
8. nemi jellegek, nemek;
9. szaporodás;
10. emberi öröklődés;
11. szexualitás;
12. emberi kapcsolatok;
13. Szapphó;
14. Homérosz: Iliász;
15. Dante: Isteni színjáték;
16. Shakespeare;
17. Baudelaire;
18. Verlaine;
19. Rimbaud;
20. Thomas Mann;
21. Pilinszky János;

.....

22. Nádas Péter;
23. Faludy György;
24. Catullus;
25. Horatius;
26. Vergilius;
27. egyéb

Ugyancsak a kerettantervek és a NAT alapján választottuk ki azokat a tantárgyakat, amelyeken belül a fenti témák megjelennek. Ezek a következők: biológia-egészségtan; biológia-egészségnevelés; erkölcsstan; etika; kémia; környezetismeret; magyar nyelv és irodalom; mozgóképkultúra és médiaismeret; társadalom, állampolgári és gazdasági ismeretek; társadalom és állampolgári ismeretek; technika és életvitel; technika, életvitel és gyakorlat; természetismeret; történelem és állampolgári ismeretek; történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek. A későbbiekben a különböző elnevezésű, de hasonló tartalmú tárgyakat együtt kezeltük (biológia: biológia-egészségtan + biológia-egészségnevelés; társadalomismeret: társadalom, állampolgári és gazdasági ismeretek + társadalmi és állampolgári ismeretek; történelem: történelem és állampolgári ismeretek + történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek); illetve külön tantárgyi kategóriaként kezeltük a szakiskolások közismereti tárgyának tankönyveit, mivel ezek a fenti tantárgyak majdnem mindegyikéből tartalmazznak fejezeteket.

A 2013/14-es tanévtől kezdve az állami országos tankönyvel-látás a Könyvtárellátó Nonprofit Kft.-n keresztül³ történik, ezért az ő honlapjukon fellelhető, 2017/18-as tanévre szóló tankönyvlista alapján gyűjtöttük össze az elemzendő tankönyveket. Ehhez három szempontunk volt:

3 Könyvtárellátó Nonprofit Kft. <http://konyv.kello.hu/>
<http://konyv.kello.hu/rolunk> (letöltve: 2018. június 28.)

- (1) legyen valóban tankönyv (szemben a munkafüzetekkel és egyéb oktatóanyagokkal);
- (2) legyen magyar nyelvű;
- (3) és a fent meghatározott tantárgyak egyikéhez tartozzon.

A 3380 bejegyzett könyv közül ezeknek a feltételeknek 176 felelt meg, a továbbiakban tehát ezeket vizsgáltuk. A tartalomjegyzék alapján választottuk ki és olvastuk el azokat a fejezeteket, amelyek foglalkoznak a fent meghatározott 27 téma valamelyikével, és amelyektől így remélhettük, hogy megjelenik bennük az LMBTQI tartalom.

A vizsgálat során az elemzési szempontjaink a következők voltak:

- (1) **Mely téma kapcsán jelenhetne meg az LMBTQI tartalom a tankönyvben a tartalomjegyzék alapján?**
27 opció

- (2) **Megjelenik-e?**
2 opció (igen, nem)

- (3) **Mely téma kapcsán jelenik meg az LMBTQI tartalom a valóságban?** (Arra az esetre, ha ez eltérne a tartalomjegyzék sugallta témától.)
27 opció

- (4) **Hol helyezkedik el az említés?**
5 opció (törzsszöveg, kép, táblázat, kiegészítés, egyéb)

- (5) **Milyen hosszú az említés?**
6 opció (említés, 1-2 mondat, bekezdés, alfejezet, fejezet, egyéb)

- (6) **Milyen az említés konnotációja?**
3 opció (pozitív, negatív, semleges)

3 A kutatás korlátai

A 176 kiválasztott tankönyvet nem vizsgáltuk meg az elejétől a végéig, hanem a tartalomjegyzék alapján azokra a fejezetekre szorítottunk, amelyek az általunk meghatározott témák valamelyikét kibontják. Így kiesett további 84 tankönyv (pl. általában a 6. és 10. osztályos történelemkönyvek), és végül megmaradt 92.

Mind a tantárgyak, mind a már beválogatott tantárgyakon belüli tankönyvek témák alapján történő megszürése ve-

zethetett torzításhoz, hiszen előfordulhat, hogy valamelyik mellőzött tankönyvben vagy fejezetben mégis megemlítik az LMBTQI témát. A kutatási eredmények ismeretében azonban erősen valószínűsíthető, hogy az ilyen veszteség kicsi, hiszen (mint azt később majd részletesebben bemutatjuk) a téma megjelenésének gyakorisága viszonylag alacsony, és mind a témakategóriák, mind a tantárgyak, de még a tankönyvek tekintetében is elég koncentrált.

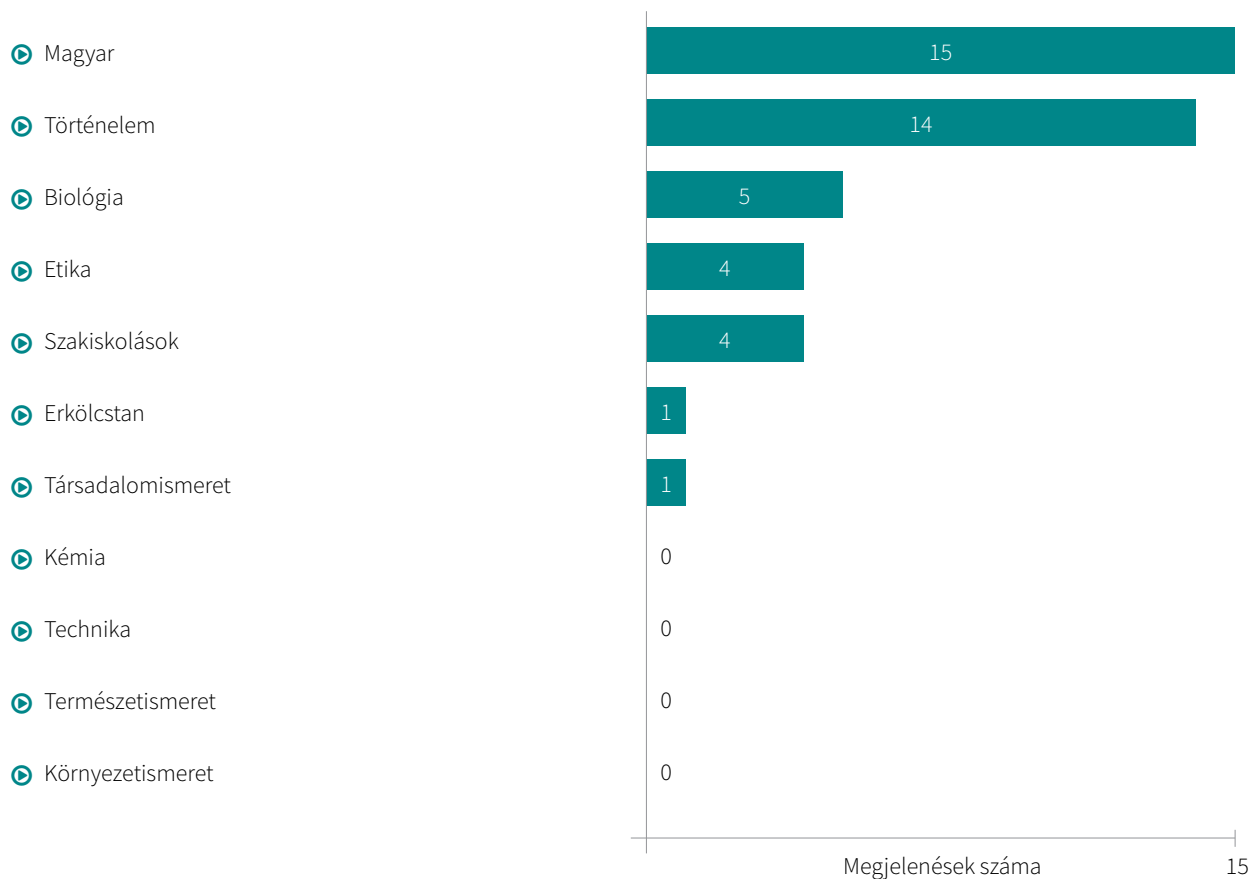
4 Eredmények

4.1. Az LMBTQI tartalom megjelenéseinek száma a különböző tantárgycsoportok és témakategóriák esetében

A 176 kiválasztott tankönyvnek a korábban meghatározott 27 téma alapján elvégzett elemzésének eredményei a következők. Az LMBTQI témát mindössze 21 tankönyvben, összesen 46 helyen említik. A 11 tantárgycsoportból összesen 7-nél

jelenik meg az LMBTQI tartalom: legnagyobb számban (17) a magyar nyelv és irodalomnál (ezek általában életrajzi adatok, ritkább esetben valamely műhöz kapcsolódnak), majd a történelemnél (14). Ezekről pedig bőven lemaradva következik a biológia (5), az etika (4), a szakiskolások közismereti tankönyvei (4), az erkölcsstan (1) és a társadalomismeret (1). A 46 megjelenés tantárgy csoportonkénti eloszlását az alábbi diagram ábrázolja:

LMBTQI TARTALOM TANTÁRGYANKÉNTI ELŐFORDULÁSA

Bár a tantárgyak a kerettantervek alapján kerültek kiválasztásra, így elviekben mindegyik érinthetné az LMBTQI témát, a 11 tantárgycsoport közül 4-nél egyáltalán nem jelenik meg ez a tartalom. (Ez a kémiánál az öröklődés és nemi hormonok kapcsán, technikában a család fogalma kapcsán, természetismeret és környezetismeret esetén pedig a nemek, nemi jellegek kapcsán volna lehetséges.)

A tantárgyankénti bontáshoz hasonlóan akkor is nagy különbségek mutatkoznak, ha a megjelenéseket témák alapján csoportosítjuk: a 27 kategória kevesebb mint felénél jelenik meg LMBTQI tartalom. Ezek közül magasan vezet az említések számában a modern társadalom, társadalmi jelenségek kategória (10), a második Szapphó (9), ezt pedig a náciizmus, holokauszt kategória követi (7). Némileg lemaradva következnek a biológiai témák, majd Verlaine és Rimbaud, Catullus (ez utóbbi esetében a két megjelenés annak ellenére is Szapphóra utal, hogy a Catullusról szóló fejezetben található), a család, a popkultúra, a vallások tanításai és az emberi kapcsolatok.

Az LMBTQI tartalom tehát leggyakrabban a mai modern társadalom kapcsán merül fel: van szó a szexuális irányultság identitásképző szerepéről (még az interszekcionalitás gondolata is megjelenik), melegházasságról, élettársi kapcsolatról, előítéletekről, kirekesztésről és uszításról. Érdekes, hogy ezek alapján ugyan adná magát, de a tankönyvek mégsem nevesítik az LMBTQI embereket kisebbségi csoportként: ezt a kategóriát lényegében kizárólag nemzeti és etnikai kisebbségek számára tartják fenn.

A társadalommal kapcsolatos megjelenéseket Szapphó említése követi, messze kiemelkedve a többi irodalmi vonatkozású téma közül: míg Szapphó vonatkozásában 9 helyen jelenik meg LMBTQI tartalom, addig más, nála akár fontosabb szerzők (Horatius, Vergilius, Catullus, Thomas Mann, Pilinszky) vagy művek (Homérosz Iliásza) esetében – Szapphóval szemben – rejtve marad a szerzők vagy szereplők szexuális irányultsága. Ugyancsak meglepő, hogy a történelemkönyvek kizárólag a náciizmustól kezdve tematizálják (elvétve) az LMBTQI témákat, és az antik civilizációk kapcsán meg sem említik, hogy a homoszexualitás bizonyos formái elfogadottak voltak. A náciizmus és a holokauszt témája ugyan relatíve sok megjelenéssel bír, mégis azt láthatjuk, hogy a 20 történelemkönyvből, amely foglalkozik ezen időszakkal, mindössze 6 említi meg ennek kapcsán a melegeket. Történelemkönyvekben ezenkívül még a hatvanas évek popkultúrája és a korábban tárgyalt modern társadalom, társadalmi jelenségek kapcsán jelenik meg LMBTQI tartalom.

Ha a biológiai kategóriákat (nemi jellegek, nemek; szaporodás; emberi öröklődés; szexualitás) egyben kezeljük, akkor ezen belül összesen 9-szer jelenik meg az LMBTQI témakör: 5-ször biológia, 3-szor etika és 1-szer szakiskolás tankönyvekben. Meglehetősen érdekes jelenség, hogy a tankönyvek az összes szexuális irányultság és nemi identitás közül kizárólag a homo- és biszexualitást nevesítik, pedig több más témával is foglalkoznak. Van olyan tankönyv, amely taglalja a testi és lelki nem különbségeit, és spektrumszemléletet alkalmaz, illetve több tankönyv is leír interszexuális állapotokat (pl. a Klinefelter-kór és a Turner-kór ismertetésénél, valamint annak kapcsán, hogy miért van szükség a női sportolók szexvizsgálatára), de mindezt anélkül teszi, hogy ezeket összekötné az LMBTQI témával.

4.2. Az LMBTQI tartalom megjelenéseinek minősége

Az LMBTQI téma 46-ból 22 alkalommal a törzsszövegben, 14-szer kiegészítésként, 1-szer táblázatban és 9-szer kép-ként jelent meg. Ezek a számadatok azonban kissé félrevezetőek, önmagukban nem sokat mondanak az említések jelentőségéről, hiszen míg a törzsszövegben gyakran éppen csak egy felsorolás erejéig jelenik meg ez a téma, addig a kiegészítések olykor ténylegesen erre fókuszálva és hosszabban taglalják ezt. A képek rendszerint nem hordoznak többletinformációt (kivéve ez alól az a két kép, amely a náci haláltáborokba zárt homoszexuálisok jelét, a rózsaszín háromszöget ábrázolja), illetve ezek esetében is többször előfordul, hogy nem tartozik leírás a képhez. Magyarázat nélkül marad a fenti rózsaszín háromszög, a szívárványzászló, ezen kívül nem lehetünk biztosak benne, hogy valóban Pride felvonulást ábrázol-e egy másik kép, és az sem teljesen egyértelmű, hogy a családformák elterjedtségének alakulását mutató képen az egyik piktogram valóban két férfit ábrázol-e.

Az LMBTQI téma felbukkanásának helyénél talán fontosabb információ, hogy milyen hosszan foglalkoznak vele a tankönyvek. 14-szer említik a témát egy mondatnál rövidebb szakaszon (pl. felsorolásoknál), 9-szer 1-2 mondatban és 10-szer szentelnek neki egy teljes bekezdést, ennél hosszabb szakaszt viszont egyáltalán nem találunk. (A maradék 13 eset vagy kép, vagy vers, így nincs értelme a hosszát firtatni.) A bekezdésnyi említések között vannak kifejezetten összetettek és érzékenyek is. Érdemes kiemelni az egyik történelemkönyv részletét, amely egyes szám első személyben idézi egy fekete, leszbikus, depressziós anya vallomását;

vagy azt, hogy pár oldallal később ugyanez a tankönyv kontextusba helyezi a melegházasságot, majd később emellett érvelő szöveget idéz. Ugyancsak előremutató az a korábban már említett részlet az egyik biológiakönyvből, amely a nemre spektrumként tekint, a testi mellett a lelki nemet is megemlíti, és rögzíti, hogy a kettő olykor nem egyezik meg. Ugyanez a könyv foglalkozik kicsivel később a hetero- és homoszexualitással, valamint köztes irányultságokkal, és azt is kimondja, hogy bár még sok minden vitatott ebben a témában, azt már tudjuk, hogy a szexuális irányultság alapvetően öröklődik, és így nem megváltoztatható és nem is terjeszthető.

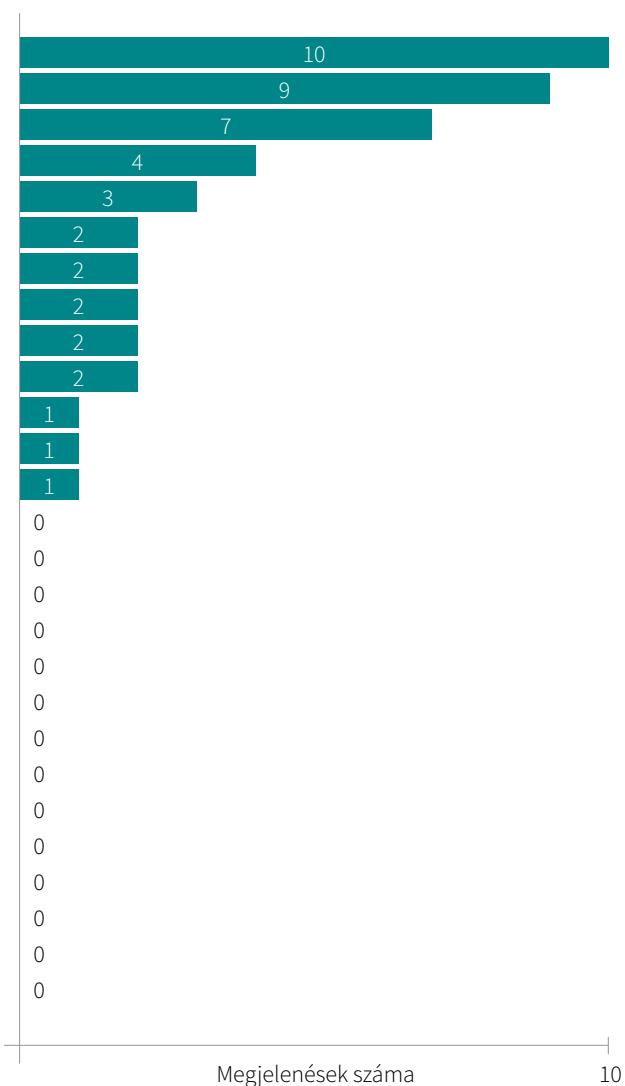
Az előremutató példák mellett található néhány kisebb-nagyobb hibát is: Szapphó kapcsán a tankönyvíró a „nemi irányultság” fogalmát használja szexuális irányultság

vagy orientáció helyett, egy másik tankönyv pedig „nemi alapú kirekesztés”-ről ír, miközben úgy tűnik, hogy nem szexizmusra, hanem homofóbiára, esetleg transzfóbiára utal.

Ezeknél a pontatlanságoknál sokkal furcsább a következő idézet, amely a szakiskolások 10. osztályos közismereti tankönyvéből származik: „Mind az erekció, mind az ejakuláció gerincvelői reflex következménye, de kiváltásukban az agy különböző területei is részt vesznek. Emiatt befolyásolja a tanulás a szexuális készletést és irányultságot.” Sem az idézett részből, sem a tágabb kontextusból nem derül ki, hogy a tankönyvszerző szerint pontosan mi és milyen irányba befolyásolja a szexuális irányultságot, amiről már korábban megállapították, hogy nem megváltoztatható – így ezt a részt hibásként könyvelem el.

LMBTQI TARTALOM TÉMÁNKÉNTI ELŐFORDULÁSA

- Modern társadalom, társadalmi ...
- Szapphó
- Nácizmus, holokauszt
- Szexualitás
- Verlaine
- Rimbaud
- Család
- Nemi jellegek, nemek
- Emberi öröklődés
- Catullus
- Popkultúra
- Vallások tanításai
- Emberi kapcsolatok (személyes ...
- Horatius
- Vergilius
- Homérosz: Iliász
- Dante: Isteni színjáték
- Shakespeare
- Thomas Mann
- Pilinszky János
- Nádas Péter
- Faludy György
- Baudelaire
- Hellász
- Római Birodalom
- Szaporodás
- Egyéb

Egy további elemzési szempont volt az LGBTQI tartalmak konnotációja, amelyen belül pozitív, semleges és negatív kategóriákat különböztettem meg. Az LGBTQI téma összes említése objektív volt, és mivel ez a kódrendszer nem volt alkalmas ennél rejtettebb attitűdök kimutatására, ezeket így mind semlegesként könyveltem el. Ezzel együtt feltűnő volt, hogy néhány részlet kivételével alapvetően heteronormatív a tankönyvek szövegezése. Egy tankönyv például kijelenti, hogy a homoszexualitás „*biológiai értelemben nem természetes, hiszen nem teljesül a szexuális tevékenység biológiai célja, az utódnemzés*”, és ugyanezt a gondolatot képviseli az az etikakönyv is, ami szerint emiatt „*a homoszexualitást nem lehet minden további nélkül azonos szintre helyezni a heteroszexualitással*”. Az egyik szakiskolai tankönyv pedig ugyan nem nevesíti az interszexualitást, amikor úgy fogalmaz, hogy „*a kromoszomális nem különbsége természetes körülmények között egyértelműen megszabja az ember elsődleges nemi jellegét*”, de természetellenesnek nevezi azt.

Ugyancsak feltűnő, hogy a család koncepciója kapcsán, amely legalább 21 tankönyvben tűnik fel, összesen csak 2-szer kerül elő a téma LGBTQI vonatkozása, még hozzá a szakiskolai tankönyvekben. Az etika és technika tankönyvekben, amikben a legtöbbször (11-szer és 4-szer) tűnik fel ez a kategória, a családok magától értetődő módon heteroszexuális tagokból állnak. Érdeemes hozzátenni, hogy technikát az alsósok tanulnak, ez az életkor pedig nyilvánvalóan limitálja az átadható információk mennyiségét és minőségét, azonban ez nem kellene, hogy feltétlenül a kényes témák kizárásával járjon. A család témájának esetében például már az is jó megoldás lehetne, ha a tankönyvek nem mindig teljes heteroszexuális családokat ábrázolnának, hanem megjelenéne ezek mellett más családformák, így azonos nemű párok is. Erre a szöveg- és feladatválasztáson kívül a képek is jó lehetőséget biztosíthatnának.

4.3. Az LGBTQI tartalom megjelenése az etika tantárgyon belül

Mivel az EMMI 2012. augusztus 21-i tájékoztatása szerint „*[a] Nemzeti Alaptanterv 2012. az etika tantárgy megjelenésével biztosítja a felvetett kérdésekben [szexuális irányultság és nemi identitás] a tanulók életkori sajátosságainak figyelembevételével melletti ismeretek átadását*”⁴, ezért külön alfejezetet szánunk a 2017/18-as tanévre bejegyzett etika tankönyveknek.

A 16 tankönyv közül összesen 1-ben, az Apáczai Kiadó 11-12-eseknek szánt könyvében jelenik meg ez az LGBTQI tartalom, igaz, ebben 4-szer is. A négy találat egyike az a kép, amelyhez nem tartozik magyarázat, de valószínűleg egy Pride-os kamiont ábrázol az előítéletekről szóló fejezetnél. Egy másik rész kimondja a nemek binaritását, a világvallásokról szóló fejezetben pedig ez a szöveg áll: „*Az iszlámban egyébként (akár a keresztények körében) férfiak és nők között csakis a házasságon belül lehet erkölcsös a nemi kapcsolat.*”

A tankönyv később felveti a kérdést, hogy a homoszexualitás normálisnak, perverznek vagy esetleg bűnös dolognak tekintendő-e, és erre viszonylag árnyalt választ ad. Elsőként elmondja, hogy az ókori istenek esetében ezt normálisként kezelték, majd így folytatja: „*Ha az ember kétnemű, és ketten lesznek egy testté, akkor a homoszexualitást nem lehet minden további nélkül azonos szintre helyezni a heteroszexualitással (vagyis a különböző neműek szexuális kapcsolatával), már csak azért sem, mert az utóbbi kapcsolódik a gyermekáldáshoz.*” A bekezdés végül azzal ér véget, hogy a homoszexualitás nem bűnös vagy erkölcstelen, és az ezzel kapcsolatos kérdések mind a tudományokban, mind a társadalomban vitatottak.

4 A Magyar LGBT Szövetség véleménye a kerettantervek tervezetéről. <http://www.lmbtszovetseg.hu>
http://m.cdn.blog.hu/lm/lmbtszovetseg/file/lmbtszov_kerettanterv_2012okt.pdf (letöltve: 2018. március 22.)

5 Összefoglalás és konklúzió

A kutatás során azt vizsgáltuk, hogy a közoktatási tankönyvekben milyen gyakorisággal, és milyen módon jelenik meg az LMBTQI tartalom. A 2017/18-as tanévre bejegyzett könyvek közül kiválasztott 176 darab tankönyvből mindössze 21-ben van ilyen említés. Ezekben összesen 46-szor kerül elő a téma, és ebből pedig mindössze 10 megjelenés ér el egy bekezdésnyi hosszt, ennél hosszabb pedig egyáltalán nincs. Jellemző, hogy néhány tankönyvben kifejezetten sokszor felbukkan az LMBTQI tartalom, míg más, azonos témákat taglaló tankönyvekben jóval kevesebbszer, vagy egyáltalán nem. Ebből arra következtethetünk, hogy az LMBTQI témák lehetnek integráns részei a tankönyveknek, amennyiben a tankönyvírók erre odafigyelnek – de úgy tűnik, hogy legtöbbször ezt nem teszik.

Hasonló tendenciát láthatunk a témák kapcsán is: vannak olyanok, amelyeknél viszonylag gyakran megjelenik az LMBTQI tartalom, másoknál azonban annak ellenére sem, hogy ez evidensnek tűnne. Egyebek mellett ilyen téma a család is, amely gyakran felbukkan a tankönyvekben, azonban kizárólag a családformák tematizálásánál jelenik meg az LMBTQI tartalom, egyébként viszont itt is következetesen heteroszexuális szülőket láthatunk. Érdekes motívum az is, hogy az LMBTQI tartalom olykor bújtatva jelenik meg: több, a témához kapcsolódó képhez nem tartozik magyarázat, így könnyen lehet, hogy a diákok esetleg észre sem veszik ezeket, esetleg nem értik meg a kép üzenetét, és az is előfordul, hogy a tankönyvek úgy írnak le interszexuális állapotokat, hogy ezeket közben nem nevesítik így.

Kisebb-nagyobb hibák is előfordulnak: 2 esetben hibás a tankönyvek fogalomhasználata, 1 esetben pedig helytelen

a leírt információ. Ezzel együtt vannak pozitív példák is, amelyek viszonylag részletesen és érzékenyen kezelnek egy-egy kérdéskört, pl. a melegházasságot vagy a több különböző kisebbségi identitással bíró ember helyzetét.

Összességében mégis azt láthatjuk, hogy még a legelőre-mutatóbb gyakorlattal bíró tankönyvek is kizárólag rész-információkat közölnek, és egy tankönyv sem dolgozza fel egyben és részletesen a témát, így tulajdonképpen az alapinformációk is tisztázatlanok maradnak. Egy tankönyv sem definiálja a szexuális irányultság vagy a nemi identitás fogalmát, vagy sorolja fel az ezekhez a fogalmakhoz tartozó identitásokat. Kizárólag hetero-, homo- és biszexuálisokról olvashatunk, másféle szexuális irányultságot egyáltalán nem említenek meg a tankönyvek. Egyetlen utalást találtam arra, hogy a biológiai nem és a nemi identitás nem feltétlenül egyezik meg, így nem olvashatunk a transz közösségről sem, és az interszexualitás nevesítés hiányában leginkább egyfajta biológiai hibaként jelenik meg. Ugyancsak szinte teljesen hiányoznak a nem adatközlő jellegű, hanem inkább élményszerű említések, amelyek alkalmasak lehetnének arra, hogy a többséghez tartozó diákokat érzékenyítsék a téma iránt.

Magyarország vállalása alapján a fentieknek elsősorban az etika tantárgyon belül kellene teljesülniük. Ezzel szemben azt látjuk, hogy a tizenhat etikatankönyv közül egyetlen egyben jelenik meg ez a téma, igaz, abban négyszer is. Ezek a megjelenések objektívek és korrektek, ugyanakkor egyértelmű mögöttük a heteronormatív szemlélet, amely általánosságban az összes többi tankönyvre is jellemző.

Mivel az LMBTQI emberek egyenlő jogaiért, társadalmi elfogadásáért és jóllétéért végzett munkánkat részben az Európai Unió és más külföldi szervezetek támogatják, a 2017. évi LXXVI. törvény alapján egyesületünk külföldről támogatott szervezetnek minősül.

Írta: **Bauer Flóra**

Kiadja a Háttér Társaság, 2020. december

1136 Budapest, Balzac u. 8-10.

Telefon: (1) 238 0046, (1) 329 2670

Fax: (1) 799 8418

E-mail: hatter@hatter.hu

ISBN 978-615-5707-18-6

